

o'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Termiz davlat universiteti
Fan nomi: ADABIYOTSHUNOSLIK

**Mavzu: Mavzu: Badiiy asarlarni qiyosiy aspektda
tahlil qilish**

O'qituvchi: Shaymardanova Aziza Raimjanovna

Reja:

- Kirish
- Qiyosiy tahlilning maqsadi
- Tahlil qilish usullari
- Misol sifatida tanlangan asarlar
- Xulosa

Kirish

Adabiyotshunoslik fanida badiiy asarlarni chuqur o'rganish va tahlil qilishda turli metodlardan foydalaniladi. Shulardan biri — **qiyosiy tahlil** usulidir. Qiyosiy tahlil – ikki yoki undan ortiq asarni mazmun, g'oya, kompozitsiya, obrazlar tizimi, til va uslub jihatidan solishtirib o'rganish orqali ularning o'ziga xosligi va umumiy jihatlarini aniqlashga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv o'quvchi yoki tadqiqotchiga adabiy asarlarni chuqurroq anglash, muallif uslubini tahlil qilish, davrlararo bog'liqliklarni tushunish va adabiy tafakkur taraqqiyotini ko'rishga yordam beradi.

Qiyosiy tahlilning maqsadlari:

Asarlarning badiiy va gʻoyaviy jihatlarini aniqlash

— Har bir asarda muallif qanday gʻoyani ilgari surgani aniqlanadi.

Obrazlar tizimini solishtirish

— Qahramonlar xarakteri, harakatlari va ularning jamiyatdagi oʻrni oʻrganiladi.

Turli davrlardagi adabiy jarayonlarni tahlil qilish

— Asarlar yaratilgan davrlar va ular aks ettirgan tarixiy-madaniy muhit solishtiriladi.

Til va uslubdagi farqlarni ko‘rsatish

— Har bir muallifning ifoda uslubi, tildan foydalanish darajasi solishtiriladi.

Adabiy merosni chuqurroq tushunish

— O‘xshash mavzular turli adiblar tomonidan qanday yoritilganini anglash imkonini beradi.

Yangi ilmiy qarashlar shakllanishiga hissa qo‘shish

— Qiyosiy tahlil natijasida adabiyotshunoslikda yangi yondashuvlar yuzaga keladi.

Asar syujetidan qisqacha lavha taqdim etish.

Rolik orqali o'quvchining hissiyotlariga ta'sir qilish.

Kitobning asosiy g'oyalarini qisqacha, ammo sirli tarzda ifodalash.

Tahlil qilish usullari

Badiiy asarlarni qiyosiy tahlil qilishda quyidagi usullar qo'llaniladi:

Mavzu bo'yicha taqqoslash

Asarlar qanday mavzuni yoritgan? Masalan, muhabbat, ijtimoiy adolat, urush yoki ozodlik kabi mavzular bo'yicha solishtirish.

Qahramonlar (obrazlar) taqqoslanadi

Har bir asardagi bosh qahramonlarning xarakteri, fe'l-atvori, hayotdagi o'rni va muallif ularga bergan baho qiyosiy tahlil qilinadi.

Syujet va kompozitsiyani solishtirish

Asarlar qanday tuzilgan? Voqealar qanday tartibda rivojlangan? Asar boshlanishi, cho'qqisi va yakuni qanday?

Til va uslubni taqqoslash

Mualliflarning tildan foydalanish uslubi, badiiy vositalar (masalan, metafora, tashbeh, epitet) qanday ishlatilgani ko‘rib chiqiladi.

Zamonaviylik va tarixiylik

Asarlar yozilgan davr va u davrning muhitini qanday aks ettirganligi solishtiriladi. Yozilgan vaqtning ta’siri qanday?

Asarlarning g‘oyaviy yondashuvi

Har bir asarda ilgari surilgan asosiy fikr, muallifning qarashi, hayotga bo‘lgan munosabati qanday aks etgan?

Misol sifatida tanlangan asarlar

1. Abdulla Qodiriy – “O‘tkan kunlar” va Cho‘lpon – “Kecha va kunduz”

Mavzu: O‘zbek jamiyatidagi islohot, muhabbat va ijtimoiy tengsizlik.

Qiyosiy nuqta: Asarlardagi bosh qahramonlar — Otabek va Sayyid Azim — xarakterlari, jamiyatga bo‘lgan qarashlari.

Muallif uslubi: Realizm (Qodiriy) va romantizmga yaqin yondashuv (Cho‘lpon).

2. A.S. Pushkin – “Eugene Onegin” va Alisher Navoiy – “Layli va Majnun”

Mavzu: Muhabbat, jamiyat, insoniy iztirob.

Qiyosiy nuqta: Asarlarda muhabbatning turlicha talqini va fojiaaviy yakun.

Til va janr: Rus romani va sharqiy doston uslubining farqlari.

3. Xamsachilik an'anasi – Navoiy va Nizomiy qiyosi

Asarlar: Navoiy va Nizomiy Ganjaviyning “Xamsa” to‘plamlari.

Qiyosiy nuqta: G‘oyaviy-tarbiyaviy yondashuv, til uslubi, tasviriy vositalar.

4. Erkin Vohidov – “Ruhlar isyoni” va Muhammad Yusuf – “Halima”

Mavzu: Vatan, xalq taqdiri, tarixiy xotira.

Qiyosiy nuqta: Vohidovda falsafiylik, Yusufda xalqchil yondashuv.

Xulosa

Badiiy asarlarni qiyosiy aspektda tahlil qilish adabiy asarlarning chuqur mazmunini anglash, muallifning g'oya va uslubini to'g'ri talqin etish, shuningdek, o'quvchining badiiy tafakkurini kengaytirish uchun muhim metod hisoblanadi. Qiyosiy tahlil orqali turli mualliflar, davrlar yoki adabiy maktablar o'rtasidagi o'xshashlik va farqlar ochib beriladi. Bu yondashuv nafaqat adabiy bilimni chuqurlashtiradi, balki tarixiy, falsafiy va madaniy tafakkurni boyitadi. Eng asosiysi, o'quvchi badiiy matnni bir yoqlama emas, balki kompleks yondashuv bilan o'rganishga o'rganadi.

E'tiboringiz uchun rahmat !

@Aziza_shaymardanova

o'qituvchi: Shaymardanova Aziza Raimjanovna